

գրութիւնները, տալ անոնց հեղինակներուն համառօտ՝ բայց քննադատական կենսագրականը եւ լուսարանել բնագիրները եւայլն եւայլն: Առ այս Ս. Վէրէրի օժանդակած են մեզի ցայժմ անծանօթ ուրիշ երկու հայագէտներ՝ Եւգեն Սոմմէր եւ Յովս. Բլաց. առաջնոյն կը պարտինք «Յաճախապատում»ին այս նոր թարգմանութիւնը. իսկ Յովսէփ Բլացին կը պարտինք Յովհ. Մանգակունւոյ ճառերուն գերմաներէն երկրորդ թարգմանութիւնը:

Եզնիկ, Յաճախապատումը եւ Յովհ. Մանգակունւոյ ճառերը արդէն թարգմանութեամբ լոյս տեսած են Շմիդի աշխատութեամբ — Schmid Joh. Michael, Des Ward. Eznik v. Kolb Wider die Sekten, Druck und Verlag der Mechitharisten-Kongregation, Wien 1900. Reden und Lehren des heil. Gregorius des Erl. Patriarch. v. Armenien, Regensburg 1872. — Heilige Reden des Joh. Mandakuni, Regensburg 1871, — Թէ ինչ բանէ դրդուած Սիմ. Վէրէր այս երկրորդ թարգմանութիւններուն ձեռնարկած է որոշ չինք գիտեր. սաչափը կրնանք անկէզօրէն չեղտել, որ այս կրկին թարգմանութիւնները իրենց պայծառութեամբ ընթերցանութեան ընտիր նիւթեր կրնան ըլլալ, բնականաբար ժողովրդական խաւերու մէջ:

Կորիւն, որուն իմաստն ու լեզուն նոյն իսկ հայու մը համար դժուար ըմբռնելի է, յաջող թարգմանութիւն է եւ կրնանք ըսել որ մեծապէս կը գերազանցէ Թէ՛ Ռ. Էմինի Փրանսերէն թարգմանութիւնը եւ Թէ՛ Վէլտէի գերմաներէն թարգմանութիւնը: Gorioun Biographie du bienheureux et S. docteur Mesrob, trad. pour la première fois en français, Par J. Raph. Emine, Paris 1869. — Goriuns Lebensbeschreibung des heiligen Mesrop, B. Welte-Tübingen 1841.

Ինչպէս Եզնիկայ թարգմանութեան մէջ անտեսուած կը գտնենք Մարիէսի քննադատական ուսումնասիրութիւնը՝ Le Deo d'Eznik de Kolb, connu sous le nom de „Contre les sectes“ études de critique littéraire et textuelle par Louis Mariés, Paris 1924. Նոյնպէս անյիշատակ կը գտնենք Դիտ. Մարկուարտի հատակոտոր թարգմանութիւնները Կորիւնէն — հատակոտորներ,

որոնք սակայն բանասիրութեան առջեւ ունին թանկազին արժէք, քան ինչ որ ունին երկու տպուած խմբագրութիւնները. Markwart Dr. Jos., Über den Ursprung des armenischen Alphabets in Verbindung mit der Biogr. des heil. Maštoc, 1917. Ապահով ենք որ Կորեան այս նոր թարգմանութիւնը աւելի կատարեալ կ'ըլլար եթէ Սիմոն Վէրէր նկատի առած ըլլար նաեւ Նորայր Բիւզանդանդացւոյ շատ ընտիր գործը՝ — «Կորիւն վարդապետ եւ նորին թարգմանութիւնը», Տփղիս 1900, ուր Ն. Բիւզանդացի հօտորէն քննած եւ ուսումնասիրած է Կորեան կենսագրականը ու լեզուն, մեկնած է Մաշթոցի վարուց միջին տեղիքները, սրբադրած է անստոյգ բառերը եւայլն:

Չենք ուզեր անյիշատակ ձգել նաեւ առաջին հատորին սկիզբը դրուած բաւական ընդարձակ ներածութիւնը, որուն մէջ Ս. Վէրէր կու տայ պատմութիւնը հայ մատենագրութեան Ե.րդ դարէն մինչեւ Ը. դար: Առ հասարակ լաւ է իր համառօտութեան մէջ եւ լաւագոյն կ'ըլլար ի հարկէ, եթէ Ս. Վէրէր նկատի առած ըլլար նաեւ վերջին 30 տարուան հայ բանասիրական տուեալները, ինչ որ դժբախտաբար անտեսուած է: Օրինակ Մովսէս Խորենացւոյ վրայ գտանք շատ տարտամ խօսքեր... մինչ հայ բանասիրութիւնը այլեւս վերջացած կը նկատէ մեր պատմագրին խնդիրը:

Կը շնորհաւորենք բաղմաշխատ թարգմանիչը եւ կը մաղթենք որ մօտ ապագային նորագոյն հատորներով դայ ճոխացնելու այս միեւնոյն Բարդէնհէւերեան հայրախօսական մատենաշարքը, որուն աշխատակիցներէն է ինքն Սիմոն Վէրէր:

Հ. Կ. ՏԵՐՄՈՅԵԱՆ

